

לקחה טוב

פרשת ואתחנן - שבת נחמו התשס"ח

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

7:36	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:05	מוצאי שבת
8:58	סוק"ש מג"א
9:34	סוק"ש גר"א
1:00	חצות

פנינים לפרשה

ואתחנן אל ד' בעת ההיא לאמור

(ג, כג)

ואתחנן – אחרי שאמר לו הקב"ה למשה וחונתי את אשר אחון ביקש משה באותה מידה תתנהג עמי ותן לי מתנת חינוך לעבור את הירדן; לכן אמר ואתחנן לשון וחונתי.

(הרא"ש)

ואתחנן אל ד' בעת ההיא – בעת הגזירה, לרמוז לנו שתפילת משה היתה בזמן הראוי כי מיד בעת החטא ובעת הגזירה התחנן אל ד'.

וזה להורות לחטאים בנפשותם שישובו אל ד' מיד בעת חטאתם ולא יאמרו למלט את נפשם, כי אם יום או יומיים יעמדו לא יוכלו למלט נפשם ולזה אמרו יפה תענית לחלום ואפילו בשבת: לפי שכשמראין לאדם חלום רע הוא בעבור אשר נמצא בו עוון ומן השמים מרחמים עליו לתת לו הערה שישוּב, כנאמר או הודע אליו חטאתו, על ידי יסורין או על ידי חלומות. (של"ה בשם צרוור המור)

ואתחנן – אף על פי שיש לצדיקים תלות במעשיהם הטובים אין מבקשים אלא מתנת חינוך. רש"י. וכי יש לאדם חוב על הקב"ה, אלא הכונה היא למעשים טובים שהם עתידין לעשות. וכן דרש רבי שמלאי וכי לאכו פריי הוא צריך, אלא אמר הרבה מצוות תלויות בארץ ויתקיימו על ידי בעת ההיא. אחרי שהעמיד חמה וקידש את השם ותיקן מה שלא קידש במי מריבה, ועל כן חשב שמא הותר הנדר.

ואתחנן – ביקש מתנת חינוך אולם רוב בני האדם סבורים שמגיע להם, ורק זה היודע שלא מגיע לו רק הוא מקבל מתנת חינוך. (הרי"ם)

בעת ההיא – בעת שנגזרה גזירה ולא בשנת הארבעים אחר קיום הגזירה, והתחיל להתחנן על עצמו ולו היתה מתקבלת תפילתו היי אחר כך מבקש על כולם; וזה בחכמה: כי יותר נקל שתתקבל תפילתו על עצמו להיותו נקי וצדיק, מהתיר שבעת גזירת ישראל שהם בעלי העוון. ולדברי חז"ל שבעת ההיא אחרי מלחמת סיחון ועוג, אפשר לומר שביקש אז וביקש לפני כן. (אה"ח)

אתה החילות – משה היי ההתחלה להיות שלם לגמרי, גם יעקב היי שלם אך לא כמשה כי משה נתעטר בשלימות יתירה; באלפים ורבות מישראל, בתורה, במשכן, בכהנים,

בליים, בשנים עשר שבטים, בנשיאים הממונים על השבטים, כשבעים סנהדרין ובגוף שלם: אהרן מימינו ונחשון משמאלו. ואם תאמר במשה נאמר החילות ומי הוא הסיים, הוא מלך המשיח ואז תימצא בעולם שלימות למעלה ולמטה ביום ההוא יהי ד' אחד ושמו אחד, שלימות שלא היתה מעולם. (זהר)

את גדלך – קריעת ים סוף לבני ישראל. ואת ידך החזקה. מידת הדין למצרים ברגע אחד ובמעשה אחד: מהמצרים לא נשאר עד אחד ומישראל לא מת אף אחד. (עץ הדעת טוב)

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן, ההר הטוב הזה והלבנון"
אעברה נא – חכם החכמים ואבי הנביאים מהלל את ד' ומבקש להיכנס לארץ וזה בשביל לחבב את הארץ עליהם; ואם תהיי תביבה בניניהם ישמרו מצוות ד' למען לא יגלו ממנה. (ראב"ע)

אעברה נא – כאחד העם ולא כמנהיג, כי הרי לפני כן נאמר ואת יהושע צויתי בעת ההיא. ההר הטוב הזה. הר האמורי. והלבנון, זה בית המקדש.

"ויתעבר ד' בי למענכם ולא שמע אלי..."
(ג, כו)
ויתעבר – כאשה עוברת, ספרי, משה רצה להכנס לארץ ולבנות בית המקדש, ההר הטוב הזה והלבנון, ולא היו ישראל גולין מעל אדמתם, אך הקב"ה התעבר, כאשה עוברת, כי טרם הגיע זמן לידה. (משך חכמה)

ויתעבר – כמו יום עברה היום הוא, הוא יום המיתה. רב לך, הרבנות מיועדת לך בחיידך ולא תוכל לעבור את הירדן כאחד העם. אל תוסף דבר. אך תפילה עושה מחצה והראיה הקב"ה את הארץ מרחוק.
רב לך – אינך צריך לקיים מצוות תלויות בארץ, אתה ציוית אותם עליהם ויהי לך חלק עם כל אחד ואחד במה שיעשו. (אה"ח)

ויתעבר ד' בי למענכם – כי הקב"ה נישבע למשה ואהרן לכן לא תביאו, ומשה רבנו ע"ה ביקש אעברה נא כאחד העם ועם כל זה ויתעבר ד' בי למענכם. וכמשל במדרש לאדם שאיבד פרוטה במקום חושך וביקש נר לבקש הפרוטה ולא נתנו לו, הטיל שם דינר זהב

וביקש נר לבקש דינר זהב ונתנו לו וביקש דינר הזהב ותימצא גם הפרוטה, כך הטיל הקב"ה את משה במדבר, שזכותו תאיר להביאו ואת כל דור המדבר אשר עמו. (אלשיך)

ויאמר ד' אלי רב לך – ואמרו חז"ל שאמר לו הקב"ה כמו שאמר הוא לעדת קרח, רב לכם, ופירושו שקרח ביקש להתקרב לעבודת ד' ולהיות כהן ועל זה אמר לו משה רב לכם בני לוי, מכיון שהקב"ה עשה אתכם לויים ולא כהנים הרי אתם בגדר חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה שמעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, והוא מה שאמר הקב"ה למשה שביקש לקיים מצוות התלויות בארץ, רב לך וכנ"ל. (שערי שמחה במדבר)

רב לך – ויהי לו שכר בעולם הבא גם על התפילה הזאת, וכן כל מי שמתפלל בכונה אף כי לא נתקבלה תפילתו במה שביקש לא הייגיעו לריק וקיים מצות עשה של תפילה ויש לו שכר בעולם הבא. (מבני"ט בית א')

אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה – ולמה לא קיבל תפילתו, אף על פי שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט שערה למה לא תועיל להם תפילה כשם שהיא מועילה לכל אחד ואחד. אלא שהיי בכלל חטאו זלזול בכבודם של ישראל, שקרא להם מורים, ולכן לא מחל לו הקב"ה שיהא דוגמא לדורות, שיחמיר אדם על עצמו שלא להקל בכבוד הכלל, כי הכלל יש בו מעלה וחשיבות שאי אפשר שתימצא בפרט אחד.. (דרשות הר"ן)

"ונשב בגיא מול בית פעור"
ונשב בגיא מול בית פעור – והרי אמרו במס' סנהדרין לא יאמר אדם לחבירו שמור לי בצד עי"ז פלונית. לכן דרש רש"י סמיכות הזכרת בית פעור לועתה שמע ישראל אל החוקים, כי בגלל שהתעכבו ישראל מול בית פעור נצמדו מבני ישראל לפעור ואף על פי כן נמחל להם וניתנו להם חוקים ומשפטים, ולכן מזכירה כאן התורה שם עי"ז ללמד שתשובה מועילה אף לעי"ז. (תוס' ברכה)

מול בית פעור – אמר להם משה ראו חיבתכם לפני המקום, לי אמר הקב"ה שלא אכנס לארץ וגזר עלי שאלמד אתכם חוקים ומשפטים. (מדרש אגדה)

"עיניכם הרואות את אשר עשה ד' בבעל פעור. כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו ד' אלקיך מקרבך"
(ד, ג)

עיניכם הרואות – שאותם שחטאו בע"ז לא התכוונו לזה בתחילה כי אם לזנות בלבד, אף על פי שהתורה אסרה זאת מפני חשש ע"ז, וכל אחד חשב שזה לא יקרה לו, והנה קרה ההיפך כי עבירה גוררת עבירה. (רע"מ)

כי כל האיש אשר הלך אחרי בעל פעור – הלך בלב ואף על פי שעדיין לא עבדו. השמידו ד' אלקיך. כאמרם למען תפוס את בית ישראל בלבם. (אוה"ח)

לעשות כן בקרב הארץ – כי הארץ הקדושה אינה מקבלת עוברי רצון ד' כשם שחדרי הבטן אינם מקבלים מאכלים בלתי ראויים, והוא שנאמר ולא תקיא הארץ אתכם. (הכהו"ק)

"ושמרתם ועשיתם, כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (ד, ו)
כי היא חכמתכם – את כל החוקים, הי' צריך לומר כל המצוות, כי אין האומות משבחות את ישראל בזכיר החוקים אלא ילעגו עליהם, אלא הזכיר חוקים להפליג ולומר שמתוך שיראו האומות את ישראל מתעסקים במצוות השכליות ובמשפטים ישירים מסודרים בסדר נכון ובהנהגה ישרה, יתבאר להם מזה שהחוקים שאין טעמם נודע לא דבר ריק הם אלא שיש בפנימיותם חכמה גדולה ניסתרה. (בחי')

אשר ישמעון את כל החוקים האלה, ואמרו רק עם חכם ונבון – ושמה תאמרו שהאומות ימנו אתכם על החוקים שהם דברים חסרי טעם, כמו שאמרו על פרה אדומה, כי להיפך, יאמרו רק עם חכם ונבון העושה החוקים האלה, כי יאמרו זה ישראל נענים, בכל קראנו אליו, זה רק בגלל החוקים, כי אם על המשפטים, גם לגויים יש משפטים. (אלשיך)

הגוי הגדול הזה – והרי יש עמים גדולים ומרובים מישראל, אלא שהעמים מתערבים זה בזה ואין בעולם עם כישראל בלי תערובת. (זהר')

"כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו, כד' אלקינו בכל קראנו אליו"

(ז, ד)
כי מי גוי גדול. בחכמת התורה – אשר לו אלקים קרובים אליו. כמאמרם כל הלומד תורה ביום חוט של חסד משוך עליו בלילה שנאמר יומם יצוה ד' חסדו ובלילה שירו עמי, ומסיים תפילה לא-ל חיי, שמתפלל ותפילתו נענית, וזהו אלקים קרובים אליו שמקבל תפילתו, וזה גם הגויים יכולים לראות. (נצי"ב)

יחיד המתפלל עבור רבים נקרא תפילת ציבור, ורבים המתפללים כל אחד על עצמו, נקרא תפילת יחיד. (פרשת דרכים)

בכל קראנו אליו – קראנו לשון רבים, מכאן לגזר דין של צבור שאף על פי שנחתם נקרה. (ר"ה)

בכל קראנו אליו – רק בהכירנו כי אין מושיע זולתו ית' ובלוי שום בטחון בזולתו, רק אז יימצא לנו ית'. (אלשיך)

בכל קראנו אליו – אליו ולא למידותיו, וכשאדם מתפלל ומזכיר איזו מידה נראה כמתפלל, חלילה, למידה שתושיע לו, והמידה אין לה צד עצמו רק ממה שמרד לה הקב"ה, כי על כן היא נקראת מידה, והתפילה היא לעצמותו ית' אשר לית מחשבה תפיסא ביי. (מי השילוח אמור)

"רק הישמר לך ושמור נפשך מאד, פן תישכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך. והודעתם לבניך ולבני בניך" (ז, ט)

הישמר.. ישמור נפשך מאד – ראשי התיבות בגימטריא הם מאה ואחד; ואחר כך נאמר פן תשכח, אך השונה פרקו מאה פעמים ואחד אינו שוכחו. וכן שכח בגימטריא שכי"ח זכר בגימטריא רכ"ז וההבדל ביניהם הוא מאה ואחד: השונה פרקו מאה ואחד פעם, עובר משכוח לזכור. (כלי יקר)

"פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל, תבנית זכר או נקבה" (ז, טז)
פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל – יתכן שרמז שלא תעשו עצמכם פסל, דהיינו דיבורים האסורים ומחשבות אסורות ודומיהן בכל חלקי נפש רוח ונשמה. וזה גם נרמז בדבריהם אל תעשי עטרה להתגדל בה: מאחר שדיבורי התורה נעשים עטרה להשי"ת הישמר פן תלמד תורה להתגדל בה, כי הגאווה היא עכוי"ם בהחלט, ואם כן תעשה עטרה לע"ז חלילה. וזהו שאמרו שכל הנהגה מדברי תורה, שלומד לכבודו או להתגדל, נוטל חיי מן העולם: עוקרם מעולם הקדושה ושותלם במקום טומאה, חלילה. (ערבי נחל ויקהל)

"ופן תישא עיניך השמימה וראית.... אשר חלק ד' אלקיך אותם לכל העמים תחת כל השמים" (ז, יט)
אשר חלק ד' אותם – את המזלות, לכל העמים תחת השמים. עקרב לארצות ישמעאל, קשת לפרס, גדי לפלשתים, בתולה או מאזוניים לאדום. ואתכם לקח ד', ולא אותם. ולכן לא מצינו בשום מקום שיאשים הכתוב את האומות בענין ע"ז, ורק את ישראל המיוחדים לחלקו. (ר' בחיי)

כי אנכי מת.. הישמרו לכם – שלא יקרה לכם כשם שקרה לאבותיכם שאמרו כי זה משה האיש לא ידענו מה הי' לו, וביקשו לעשות אמצעי במקומי. (אלשיך)

אינני עובר את הירדן.. הישמרו לכם – עזרא ביקש על יצר הרע של ע"ז ונטלוהו מהם בזכות ארי' ישראל, ולו הי' משה רבנו ע"ה עובר את הירדן יכול הי', בזכות ארץ ישראל, לבטל מהם יצר הרע של ע"ז, ומכיון שלא עבר הזהיר אותם על ע"ז. (פרדס דרכים)

"כי ד' אלקיך אש אוכלה הוא, א-ל קנא" (ד, כד)

כי ד' אלקיך אש אוכלה – האש אוכלת מה שראוי לה וכשיש בדבר הנשרף הרבה הראוי להישרף היא אש גדולה וכשיש מעט מן הראוי להישרף היא אש קטנה, כך שפע השפעתו על הברואים לפי מה שהם הכינו את עצמם לקבלת הטובה. א-ל קנא. מצינו בכמה מקומות פירוש קנא מצרף וכמאמרם לא ניתנו מצוות אלא לצרף בהן את הבריות. (הכהו"נ)

"כבד את אביך ואת אמך" (ה, טז)
מצאנו כי במצוה זו של כיבוד אב ואם, מחזיקים אף באומות העולם ולעתים יותר מישראל. כמו שאמר רבן שמעון בן גמליאל, "כל ימי הייתי משמש את אבא ולא משמתי אותו אחד ממאה שמש עשיו את אביו, עשיו בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות" (ב"ר ס"ה). וכן כשאלו את ר"א עד היכן כיבוד אב ואם, הביא להן את מעשהו של דמא בן נתינה (קידושין לא.).

ההסבר לכך הוא, כי מי שעיקר חיינו הם חיי העולם הזה, חש חובה מוסרית להכיר חובה למי שהביאו לעולם הזה, לכן דוקא ריחוקו מ"השותף השלישי", מביאו להכיר טובה יתרה ל"שני השותפים"... (אזנים לתורה)

"כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלקיך למען יאריך ימך" (ה, טז)

שונה המלה "יאריך" המופיעה כאן מזו הופיעה בפרשת יתרו. כאן נכתב "יאריך" עם יו"ד אחר הרי"ש וללא ו"ו אחר הכ"ף. ואילו בפרשת יתרו נכתב: "יארכו", ללא יו"ד אחר הרי"ש ועם ו"ו אחר הכ"ף. והלא דבר הוא.

אפשר לפרש על פי מה שכתב הרמב"ן בספר "האמונה והבטחון כי שם הוי"ה מחולק כך שיו"ד-ה"א זה כנגד עולם העליון ואילו ו"ו-ה"א כנגד העולם התחתון. וכך מביא שם בשם רבי אברהם בן עזרא בסליחות יום הכפורים: "עולם עליון ביי"ה, עולם התחתון בוי"ה.

על כן, בדברות הראשונות, קודם חטא העגל, היתה הבטחה "למען יארכו" גם בעוה"ז, לכן נכתב האות ו"ו המרמזת לעה"ז. אך בדברות האחרונות, לאחר חטא העגל, שוב אין הבטחת אריכות ימים בעוה"ז, כדברי חז"ל בקידושין (לה:). "שכר מצוה בהאי עזמא ליכא". אם כן הבטחת "למען יארכו" היא לעולם שכולו ארוך, לכן כתבה האות יו"ד המורה על עולם העליון והושמטה האות ו"ו המורה על העולם הזה.

(אבני שהם, רמ"ל שחור)

כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלקיך בדברות הראשונות (שמות כ, יב) לא נוספו לציווי של כיבוד אב ואם המלים: "כאשר צוך ה' אלקיך", וצריך להבין סיבת הדבר.

חז"ל במסכת קידושין (לא). דרשו: "מאי דכתיב יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך" – יאמר פיך' לא נאמר אלא יאמר פיך', בשעה שאמר הקב"ה 'אנכי ו'לא יהי לך' אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש, כיון שאמר 'כבד את אביך ואת אמך' חזרו והודו".

לכן לא נאמר בדברות הראשונות "כאשר צוך ה' אלקיך", כדי שלא לתת פתחון פה לאומות העולם.

ברם באמת לימדונו רבותינו (ספרא, ע"י רש"י ויקרא כ, כו): "אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר אלא אפשי והתורה אסרתו", היינו שאת כל מצוות התורה יש לקיים כחוקים. לכן בדברות האחרונות שב הכתוב ואמר: "כאשר צורך ה' אלקיך".

(רבי יוסף מסלוצק)

"כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך ה' אלקיך" (ה, טז)
מה פשר הדגשת הכתוב "כאשר צוך ה' אלקיך", וכי רק זאת צוה ה' והלא כל מצוות התורה הן ציווי השי"ת.

אלא אמרו רבותינו בירושלמי (קידושין) שמצוות כיבוד אב ואם היא מצוה קלה, זאת כיון שהבן חש בה מעין פריעת חוב כלפי הוריו, שטרחו ויגעו למענו. אולם חובת קיום המצוה, אינה תלויה בכך, שהרי מצווה התורה כי גם אם אביו ואמו עזבוהו ולא גידלוהו, חייב הבן לכבדם.

לכן הדגיש הכתוב "כבד את אביך... כאשר צוך ה' אלקיך", וכי היכן צוך ה', במדבר, בעת שהאב והאם לא היו צריכים לטרוח בגידול בניהם. כי מן היה יורד מן השמים, ומים מהבאר, בשר מהשלי, והענן היה יורד ומגהץ מלבושיהם. ועם כל זאת צוה הקב"ה לכבד אביך ואמך. כן תעשה לדורות.

זו הסיבה שגם במצוות שבת נאמר: "שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך". כי הרי אמרו רבותינו (עי' ירושלמי שבת טז, ג): "לא ניתנו שבתות אלא לעסוק בהן בדברי תורה". היינו, מי שבששת ימי המעשה עוסק בענייני חולין, זקוק ליום השבת כדי לחיות את נפשו. אך מי שכל ימיו דבוק ליוצרו ועוסק בעניינים רוחניים, יכול הוא לחשוב שמצוות שבת לא אליו נאמרה.

לכן הדגישה התורה: "שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך", והיכן צוך, הוי אומר במדבר. בעת שהיית עוסק בתורה תמיד ודבק בבוראך, ועם כל זאת הזהירה התורה וצוה על שמירת השבת. כך תעשה (משך חכמה)

"לא תרצח ולא תנאף ולא תגנב" (ה, יז)
סיפר האדמו"ר רבי פנחס מנחם מגור: פעם בא מאן-דהו ששנה ופירש, אל בעל ה"שפת אמת" ובפיו שאלה המטרידה" את מנוחתו. במתן תורה כתבו "וכל העם רואים את הקולות" ובחז"ל מבארים שהיה זה נס "שהיו רואים את הנשמע". וכי לא היה צורך היו צריכים העם "לראות" את הקולות, כלום עושה הקב"ה נס ללא צורך. סירב ה"שפת אמת" להיכנס עמו בשיחה ויש אמרים שבכלל לא נתנו לו להכנס לקודש פנימה, כדי שלא יצטרך אותו צדיק להסתכל בפני אדם רשע.

אך בנו רבי אברהם מרדכי שהכיר היטב את האיש ואת שיחו, הטיח בפניו תשובה לשאלתו: אילו לא היו רואים את הקולות אלא רק שומעים אותם, יכול היה אחד כמותך לבו ולטעון שנצטוונו בעשרת הדיברות: 'לו תגנבו, 'לו תרצחו' בוא"ו במקום באל"ף. אך משראו את הקולות, לא נותרה שום אפשרות לסלף דברי תורתנו הקדושה....

(ראש גולת אריאל)

"מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים" (ה, כו)
הרשעים, לימדונו רבותינו, הם ברשות לבם, ושכלם נוטה ונגרר אחרי תאוות הלב ורצונותיו. ברם הצדיקים לבם ברשותם, שכלם הוא המנהיג ומנווט את נטיית הלב, לבל יסטה מדרך הישר. על כך אמר השי"ת: "מי יתן והיה לבבם זה להם" – שיהיה לבם של ישראל – ברשותם, כדרך הצדיקים – "כל הימים". (חתם סופר)

"שמע ישראל" (ו, ד)
יש לכוון בתיבת "שמע", ו"אחד" שבקריאת שמע, לששה שקידשו השם ומסרו נפשם לשמו ית'. והם: שמריה (בדורו של שמד), מישראל, עזריה, אברהם, חנניה, דניאל.

(בשם רבינו הגר"א)

"ואהבת את ה' אלקיך" (ו, ה)
סיפר אחד ממקורביו של מרן בעל קהילת יעקב:

בזמן האחרון ממש דיבר אודות הצורך להתחזק באהבת ה' ויראת ה', ואמר: הלא מצות אהבת ה' וכן יראת ה' הן מצוות עשה מן התורה, ואיך לא נשקוד לקיימן כמו שאר מצוות התורה.

והוסיף על כך ואמר: במצוות אלו יש ענין שאינו ברוב המצוות. בהרבה מצוות אחרות אף שמקיימן, הרי מצוי שיקיימן "שלא לשמה", בחושבו כי על ידי קיום המצוה ימצא חן בעיני פלוני וכדו'. אך מצוות אהבת ה' ויראת ה' אינן כן. בשעה שמקיימן הרי הן לגמרי "לשמה", כי זוהי מציאותן של מצוות אלו, שהן מקוימות רק באופן שלש "לשמה" לגמרי, ללא שיור. (פניני רבנו הקהילות יעקב)

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובעל מאדך" (ו, ה)

כאשר מוסר היהודי נפשו על קידוש שמו יתברך, אין זה פלא כי באותה עת מתמלאים חדרי לבבו אהבת ה' והדרת קודש. כי זה טבעו של אדם, כאשר עומד מולו דבר המתנגד לדרכו, אזי מתגבר כוח הפנימי כנגדו. כמו בעת שמכבים מעט את מוקד הדליקה דוקא אז מתגברת האש, כך כאשר אונסים העמים את ישראל לעבור או ליהרג, מתגברת האהבה הפנימית ויוקדת בלב אש קודש, בעת שהוא מוסר נפשו למיתה על כבוד השי"ת.

אך בעת שמקיים היהודי את מצוות היום, אזי השכל עושה בעצלתיים, מצות אנשים מלומדה, בגלל ההרגל, ללא אותה תשוקה והתעוררות. זו הסיבה שהראשונים יקרה היתה בעיניהם אפילו פרוטה אחת, כמו דרשו חז"ל על הנאמר ביעקב ויותר יעקב לבדו" – שחזר בשביל פכים קטנים (חולין צא). זאת כדי שבעת אשר יתנו מעשר לה' מממונם, יעשו זאת מתוך התלהבות ותשוקה.

לכך התכוון הכתוב באומרו: "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך" – היינו, בעניינים הנוגעים למסירות נפש, תן מלוא לבך להשי"ת, אך גם "בכל מאודך" – בכל ענין וענין, הן בעשית מצוה, הן בצדקה, הן בתפילה, יהיה זה ברגשות קודש ובשלהבת אהבת ה'. חדרי הנפש ימלאו בלי מקום ריק ופנוי מאהבתו יתברך.

לכן דרשו בספרי: "בכל מאודך – זה יעקב", ללמדנו שבגלל שמסר יעקב תחילה על פכים קטנים, לכן בעת שבא לקיים מצוות מעשר, עשה זאת "בכל מאודך" – בשלהבת קודש ואהבת השי"ת.

"והיו הדברים האלה" (ו, ו)
ובשם גאון אחד אמר ה"חפץ חיים" זצ"ל, שהאדם צריך לשער בנפשו שלשה דברים, שאין לו אלא יום אחד לחיות. גם שאין לו אלא פרק משניות אחד, או דף גמרא אחד, מה שהוא עוסק בו עתה. ועוד, שהוא ישראל אחד שהקב"ה מצווהו על קיום התורה, ובו

תלוי קיום העולם. ועי"ז שיחשוב שיש לו רק יום אחד לחיות, יעשה כל מה שבכוהו בתשובה ומעשי"ט, ולא יניח הדבר למחר. גם ממה שיחשוב

שאינו לו אלא מעט ללמוד, ממילא שוב לא יתעצל בזה, לאפוקי מהיצר שמרחיב הדבר בלבו ואומר לו, כמה תהיה מוכרח עוד לעמול משך זמן רב עד שתגמור הסדר או המסכת, ועי"ז הוא מרפה ידו. גם ממה שיחשוב שעליו תלוי קיום העולם, יזדרז ביותר, לאפוקי מהיצר שמטעהו ואומר לו, בודאי נמצאים אנשים אחרים מקיימי התורה כראוי, ויתקיים העולם בשבילם.

וכל זה רמוז בפרשה זו "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו', והאיך תעשה עד שתגיע לזה, "והיו הדברים האלה", היינו, אותו המעט שהוא לומד עתה, "אשר אנכי מצוך", היינו, שיחשוב בלבו שבעולם אין רק הקב"ה והוא. "היום", היינו, שאין רק יום זה לבדו. "על לבבך", היינו, ששלשת הדברים האלה יהיו על לבב האדם תמיד. ("ח"ח עה"ת)

הליכות והלכות

הלכות לזכר חורבן ביהמ"ק

שבת לאחר תשעה באב נקראת "שבת נחמו" על שם-ההפטרה "נחמו נחמו עמי" שקוראים בשבת זו. ובוהו אנו מתחילים סדרה של שבע הפטרות רצופות העוסקות בנחמה ובבנין ירושלים. לאחר החורבן הנורא תקנו חכמים פעולות זכר לחורבן וסמכו דבריהם על הפסוק: "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני... אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחת"י ולכן נפסק בשו"ע:

* המסייד ביתו עליו להשאיר מקום אמה על אמה (50X50 ס"מ) בלתי מסויד במקום מול כניסת הבית בכדי שכשיכנס לביתו יזכר בחורבן.

* הקונה או שוכר בית מסויד, אם סוייד עי"י בעל בית גוי, או ספק עי"י גוי, אינו חייב לקלף את הסייד. אבל אם בנה את זה וסייד יהודי באיסור צריך לקלף מקום זה.

* עוד תקנה שכשאדם עושה סעודה לאורחיו ביום חול, ואפילו סעודת מצוה, מחסר מעט ולא נותן כל סוגי אוכל הראויים לסעודה, אפילו סוג אחד, זכר לחורבן.

* אשה שמתקשטת בתכשיטים אל תתקשט במלוי אלא תחסיר אחד זכר לחורבן.

* חתן בחופתו מניח מעט אפר של נייר שרוף (או דבר אחר שרוף) זכר לחורבן ירושלים, במקום הנחת תפילין של ראש.

* נהגו לשבור כוס זכוכית בחופה לזכור את ירושלים, ומה שהקפידו דוקא בזכוכית ולא בסוג אחר כיון ששבירי זכוכית אפשר להתיד ולהחזיר לכלי שלם, רמז לחורבן ירושלים שעתידי להיבנות מחדש.

* גזרו שלא לנגן בכלי שיר ביום חול בסעודת מרעים בבית משתה יין, ורק שירה בפה ושירות ותשבחות לקב"ה מותר.

* הרואה את ירושלים בחורבנה או הכותל המערבי לאחר הפסקה של 30 יום צריך לקרוע קריעה בבגדו. והקריעה צריכה להיות בגודל טפח (8 ס"מ) מצד שמאל של בגדו בזמן שקורע אומר: "ציון היתה מדבר

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

הזה... ניפטרתי מן העולם לפני זמן-מה, והייתי אחת משכונתיך, ובשל מעשי הטובים ביקשו להכניסני לגן עדן. אך בבואי לשם מצאתי את הדלת נעולה, בשל... לימון שלקחתי ממך פעם, ולא החזרת.

כל תחנוני אל שומר הפתח שייתן לי להיכנס, לא עזר, עד שבאו כמה מלצי-יורש ואמרו בשל צדקותי יאפשרו לי לרדת לעה"ז רק כדי להשיב לך את התמורה ואת זאת עשיתי באמצעות עבודת הכביסה שעשיתי למענך ולא לקחתי עליה תשלום.

הרבנית זלוניק ע"ה שסיפרה את הסיפור, אומר הרב לוריא, הדגישה שלא היה מדובר בחוב כספי אלא בלימון שלקחה הכובסת משכנתה.

וכל מילה מיותרת.

(עלינו לשבח עמ' שע-שעא)

מבצעת את עבודתה בשעריה של חצר הבית. בדרך כלל היו אלה נשים ערביות שביצעו את המלאכה, אבל במקרה שלנו היה מדובר בעוזרת יהודייה.

למשפחת בלאס היתה עוזרת יהודייה קבועה היום, והכביסה נערכה בבית באופן מיוחד, והיו זקוקים במאוד לעוזרת, אך זו בוששה מבוא. המתינה הגבי בלאס מחוץ לביתה והמתינה והמתינה, אך הכובסת הקבועה לא נראתה באופק.

פתע, עוברת במקום אשה לא מוכרת, ושואלת האם צריכים עוזרת למלאכת הכביסה... קפצה הגבי בלאס על המציאה והשיבה בחיוב, והאשה החלה לעבוד, במרץ רב. לאחר כמה שעות עבודה, שאלה בעלת הבית את הכובסת אם היא רוצה לטעום משהו, אבל זו השיבה לה שהיא בצום... ולא תוכל לאכול.

ירושלים שממה" ואומר: "ברוך דין האמת" בלי שם ומלכות.

* יש להעיר שאיסור חמור ביותר להכנס למקום בית המקדש והר הבית, שעדיין נשאר איסור ה'כרת' בתוקפו כמו בזמן בית המקדש וכיון שכולנו טמאי מתים אין לדרוך על שטח הר הבית.

ונוהגים לקדש הלבנה במוצאי תשעה באב. ויהי רצון שיהפוך הקב"ה ימים אלו לששון ולשמחה, בבנין בית מקדשנו ותפארתנו אמן.

מעשה חכמים

לא תגב

רבותינו עוררנו תמיד שלא להישאר חייבים ולו אגורה אחת לאף אדם. גם בסה"ק נכתב שהאדם עלול להצטער על דבר זה, לאחר 120 שנותיו, לכשיבוא לבית דין של מעלה, וימצא שגם לאחר שיכפר על עוונותיו, יהיו שערי גן עדן נעולים בפניו, רח"ל, בשל חוב קטן של כמה אגורות שלא ניהרר להחזיר בחייו.

בהקשר זה סיפר לנו הרב אשר זאב לוריא, מנהל ת"ת 'אהל תורה' ברמת אלחנן, סיפור מופלא עד מאוד. אחד ממקורותיו של סיפור זה היא הרבנית זלוניק ע"ה, דודתו של הרב לוריא, ואשת חבר של הגאון הגדול רבי א"י זלוניק שליט"א.

בבית בו התגוררנו בשכונת 'כרם' הירושלמית, מספר הרב לוריא, היו 3 משפחות, זלוניק בלאס והמשפחה שלנו, בירושלים של הימים ההם, אשר נערכה כביסה רבה בבית, היו מזמינים לפעמים עוזרת שתכבס את הבגדים. את הבגדים היו מניחים בחוץ בתוך קערה, והעוזרת היתה

מגש עם מאכלים טעימים.

העבודה נמשכה עד סוף היום, ובצאת הכוכבים ניכסה הגבי בלאס לביתה כדי להכין מגש עם מאכלים טעמים לעוזרת, שצמחה כל היום. היא יוצאת והמגש על ידה, והכובסת לא ניראתה כבר בחצר הבית. בעלת הבית ניבהלה מאוד, כיוון שחששה לבריאותה של האשה שלא אכלה כל היום, ולבד מכך - היא גם לא שילמה לה על עבודתה המסורה.

בני הבית נירתמו אף הם לחיפושים בכל רחבי השכונה הירושלמית, אך לא מצאו את האשה.

עצובה ונכאת-רוח עלתה, בשעת לילה מאוחרת, הגבי בלאס על יצועה, ונירדמה. והיה בחלומה, והנה היא רואה את האשה שסייעה לה בכיבוס הבגדים... היא ניבהלה מאוד בחלומה, ושאלה את הכובסת מדוע נעלמה ולא לקחה את התשלום המגיע לה. השיבה לה הכובסת: 'אני כבר לא בעולם

העלון לעילוי נשמות

יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל

ואשתו רחל בת שרה ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יח אב	יז אב	טז אב	טו אב	יד אב	יג אב	יב אב
רבי משה ברנשטיין ראש ישיבת קמניץ שקיעה 7:49	רבי רפאל הושע עזריאל בן מח"ם כפי הארון	רבי משה מונטיפיורי גדול הנדבנים לעמו	רבי בן ציון יארלר מחום איש גמזו רבי עמרם בן דיוואן	רבי משה הלוי חכם באשי במורקיה	רבי נתן שפירא מקראקא מח"ם מגלה עמוקות	רבי אריה לייב קצלנבונן מוילנא שקיעה 7:57

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה